

INSTRUMENTE ȘI SOLUȚII DEZVOLTATE

GHID DE TRANSFER DE BUNE PRACTICI PENTRU ACCESUL GRUPURILOR VULNERABILE DIN COMUNITĂȚI DEFAVORIZATE/IZOLATE LA PROGRAME DE EDUCAȚIE PARENTALĂ

În cadrul proiectului „Inițierea de Grupuri locale de Educație parentală nonformală și transfer multiregional de bune practici pentru promovarea incluziunii sociale a copiilor și tinerilor aflați în situații familiale de risc - GLEP”, Cod PEH078

CAPITOLUL I

GRUPURI VULNERABILE

DIN COMUNITĂȚILE VIZATE PRIN PROIECT

Termenul de *grup vulnerabil* este folosit adesea în documente oficiale, documente legislative sau în rapoarte de cercetare ca fiind similar celui de grup defavorizat, marginalizat, exclus sau grup de risc, toate aceste concepte fiind puse în relație cu fenomenul mai larg al sărăciei. Pentru a defini grupurile vulnerabile s-au folosit o serie de indicatori, de la cei ai veniturilor/nivelului de trai/sărăciei, accesului pe piața muncii, educației, locuirii, stării de sănătate, tipului de gospodărie sau comunitate, participării sociale până la indicatori care delimitează probleme sociale, precum instituționalizare, exploatare, trafic, violență domestică sau consum de droguri. La nivelul Uniunii Europene, grupurile vulnerabile sunt surprinse prin indicatori ai incluziunii sociale precum: rata sărăciei relative, rata deprivării materiale, profunzimea sărăciei, rata șomajului pe termen lung, ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării în care niciun membru nu este angajat, abandonul școlar timpuriu, ponderea populației cu nivel de educație scăzut, rata deprivării privind locuirea, ponderea populației care trăiește în gospodării aglomerate, speranța de viață la naștere sau speranța de viață la 65 de ani etc.

În documentele oficiale ale Uniunii Europene, deși nu există o definiție formală a grupurilor vulnerabile, termenul este folosit pentru a stabili egalitatea de șanse în domeniul ocupării și în alte aspecte ale vieții sociale, precum și tratamentul egal al persoanelor indiferent de originea rasială sau etnică, în procesul de incluziune socială sau integrare al acestora (full integration). În cadrul politicilor sociale ale UE sunt urmărite obiective precum: eliminarea sărăciei copilului și a familiei cu copii, promovarea accesului pe piața muncii, educație și formare, combaterea excluziunii sociale și a discriminării. Legislația europeană protejează implicit sau explicit grupurile vulnerabile, cele mai importante documente fac referire la ocuparea forței de muncă.

La nivelul documentelor legislative din România, grupurile vulnerabile au fost descrise cel mai adesea cu ajutorul unor indicatori. Astfel, în cea mai mare parte delimitarea s-a realizat conform Raportului național strategic privind protecția socială și incluziunea socială 2008-2010, Guvernul României, 2008 și conform Planului național de dezvoltare 2007-2013, Guvernul României, 2005. În descrierea lor au fost folosiți o varietate largă de indicatori, de la cei ai veniturilor/nivelului de trai/sărăciei, accesului pe piața muncii, educației, locuirii, stării de sănătate, tipului de gospodărie sau comunitate, participării sociale până la indicatori care delimitează probleme sociale, precum instituționalizare, exploatare, trafic, violență domestică sau consum de droguri.

I.1 Descrierea grupurilor vulnerabile: tipologie-caracteristici

Grupurile vulnerabile sunt grupuri lipsite de suport, care se află adesea în stare cronică de sărăcie, fiind în incapacitate de a profita de oportunități sau de a se apăra în fața problemelor care pot apărea. Exemple în acest sens sunt persoanele cu dizabilități, copiii abandonați, persoanele infectate cu HIV,

vârșnicii, minoritățile etnice, familiile monoparentale etc. Acestea reprezintă o categorie care cumulează riscuri pe toate dimensiunile vieții, incapabile de a face față dificultăților.

O accepțiune alternativă a vulnerabilității se referă la expunerea la riscuri care pot conduce la un nivel de bunăstare plasat sub pragul a ceea ce consideră societatea a fi acceptabil/dezirabil (Hoogeveen et al.). În această accepțiune mai largă pot fi vulnerabile și grupuri precum femeile aflate în perioada maternității, tinerii absolvenți debutanți pe piața muncii, persoanele care migrează pentru muncă etc. În prima accepțiune, vulnerabilitatea este mai degrabă o stare problematică permanentă. În al doilea caz, vulnerabilitatea este legată de un eveniment, de o intervenție sau de eșecul unei strategii și este mai degrabă o stare tranzitorie.

Grupurile vulnerabile în România (cadru legislativ)

În legislația românească se pot identifica o serie de termeni care vizează grupurile vulnerabile, implicit sau explicit, în relație cu incluziunea/excluziunea socială: persoane defavorizate, persoane marginalizate, persoane excluse social sau supuse riscurilor de excluziune socială sau persoane vulnerabile:

Legea nr. 129/1998, privind înființarea, organizarea și funcționarea Fondului Român de Dezvoltare Socială, republicată 2014 (Art. 2, alin. 1, pct. C.), în care grupurile dezavantajate sunt: vârstnici săraci, fără sprijin familial, anumite categorii de bolnavi, persoane lipsite de locuințe sau adăpost, femei victime ale violenței domestice, femei sărace, părinți săraci cu copii în întreținere, copiii străzii, adolescente sărace gravide, alte categorii.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, în care, categoria defavorizată este definită ca fiind „acea categorie de persoane care fie se află pe o poziție de inegalitate în raport cu majoritatea cetățenilor din cauza diferențelor identitare față de majoritate, fie se confruntă cu un comportament de respingere și marginalizare” (art. 4).

Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, în care persoanele marginalizate sunt definite ca având „poziție socială periferică, de izolare, cu acces limitat la resursele economice, politice, educaționale și comunicaționale ale colectivității, manifestată prin absența unui minimum de condiții sociale de viață” (art. 3).

Hotărârea Guvernului nr. 829/2002 privind aprobarea Planului National Antisărăcie și Promovare a incluziunii sociale (Secțiunea I, cap. II, Principiile PNAinc, criterii pentru stabilirea corectă a principiilor, pct.8), în care Grupurile de risc sunt : șomeri, copii, vârstnici dependenți, tineri, locuitori din mediul rural, romi, persoane cu handicap. În PNAinc, (politică publică elaborată în 2002) persoanele marginalizate sau excluse social sunt definite ca fiind cele care se confruntă cu „una sau cu un cumul de privațiuni sociale, cum ar fi: lipsa unui loc de muncă, lipsa unei locuințe sau locuință inadecvată, lipsa accesului la un sistem de furnizare a apei potabile, a căldurii sau a energiei electrice, lipsa accesului la educație sau servicii de sănătate” (cap. 3, pct. 1.c).

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 68/2003 (art. 1, alin. 1, art. 23 și 25), privind serviciile sociale, consolidată în care persoane și familii aflate în dificultate sau risc, Grupuri sociale în situații de dificultate sau risc, generatoare de marginalizare sunt: copiii, persoane vârstnice, persoane cu handicap, persoane dependente de consumul de droguri, alcool sau alte substanțe toxice, persoane care au părăsit penitenciarele, familii monoparentale, persoane afectate de violența în familie, victime ale traficului de ființe umane, persoane fără venituri sau cu venituri mici, imigranți, persoane fără adăpost, persoane infectate sau bolnave de HIV/SIDA, bolnavi cronici, persoane care suferă de boli incurabile, alte persoane aflate în situații de nevoie socială.

În PND 2007- 2013 – Domeniul prioritar nr. 4, Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative, grupurile vulnerabile, grupuri sociale care sunt supuse riscului de marginalizare socială sunt : copiii aflați în sistemul de stat de protecție a copilului, tinerii de peste 18 ani care părăsesc sistemul de stat de protecție a copilului, familiile cu mai mult de doi copii și cele monoparentale, populația romă, persoanele cu dizabilități, persoanele eliberate din detenție.

În JIM - Memorandumul comun în domeniul incluziunii sociale (politică publică elaborată în 2005(Memorandum-ul Comun de Incluziune sociala, secțiunea 2.6), apare pentru prima oară termenul de grupuri vulnerabile: copilul în situație de risc ridicat (sărăcie, vulnerabilitate la procesele de dezagregare socială, delincvență juvenilă), tinerii de peste 18 ani care nu mai sunt cuprinși în sistemul de ocrotire a copiilor fără familie, persoanele cu handicap, persoanele de etnie romă aflate în situații de risc ridicat, vârstnicii în situație de risc ridicat și persoanele fără adăpost.

Principalele categorii de grupuri vulnerabile din România

În România principalele categorii de grupuri vulnerabile sunt considerate următoarele: persoane de etnie romă, persoane cu dizabilități, tineri peste 18 ani care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție a copilului, familii care au mai mult de 2 (doi) copii, familii monoparentale, copii în situații de risc, persoane care au părăsit timpuriu școala, femei, persoane aflate în detenție, persoane anterior aflate în detenție, delincvenți juvenili, persoane dependente de droguri, persoane dependente de alcool, persoane fără adăpost, victime ale violenței în familie, persoane afectate de boli care le influențează viața profesională și socială (HIV/SIDA, cancer etc.), imigranți, refugiați, persoane care solicită azil, persoane care trăiesc din venitul minim garantat, persoane care locuiesc în comunități izolate, victime ale traficului de persoane, persoane afectate de boli ocupaționale. În privința grupurilor identificate ca fiind vulnerabile în documente oficiale, acestea acoperă o diversitate de categorii sociodemografice și de probleme sociale. Sunt expuse o serie de exemple de termeni utilizați care descriu categorii ce se pot încadra în aria grupurilor vulnerabile:

Copiii aflați în dificultate sunt identificați în familii cu un număr mare de membri, familii cu venituri mici sau familii în care unul sau ambii părinți sunt consumatori de alcool. Copiii din aceasta comunitate în principiu sunt susținuți material de către părinți pâna la terminarea celor 8 clase, dar sunt și părinți care fac eforturi pentru ca copiii să urmeze studii liceale și unii dintre ei și universitare.

În ceea ce privește educația părinților, instituțiile din comuna Aroneanu (Primaria, Politia, Scoala Biserica etc.) se implică prin parteneriate cu deverse proiecte educative și consiliere pastorală și educațională.

Comuna Moțca, Județul Iași (cu peste 5% persoane de etnie romă)

Comuna Moțca, cu un număr 4939 (având 750 persoane de etnie romă), dintre care 120 familii aflate în dificultate (din care 103 familii de etnie romă), iar membrii comunității au ca domeniu de activitate agricultura, comerțul și alte servicii. Numărul celor care au locuri de muncă sunt în număr de 1500 (din care 50 persoane de etnie romă), iar veniturile lunare ale familiilor din comunitate sunt rezultate din salarii, alocații și câștigurile din munca cu ziua. Nivelul mediu de cultură este de 8/10 clase.

Instituțiile existente în comunitate sunt primăria comunei Moțca cu 28 angajați, poliția Moțca cu 4 angajați, școala Gimnazială Moțca cu 33 angajați, două grădinițe cu 5 angajați, dispensarul medical cu 2 angajați.

Specialiștii din comunitate care s-ar putea implica în relizarea unor programe de educație parentală sunt persoane cu studii superioare, angajate în cadrul instituțiilor din comunitate (profesori, învățători, educatori, preot, asistent social, asistenți medicali etc.), respectiv conducerea Autoritatii Publice Locale din comuna Moțca.

În comuna Moțca se identifică persoane și familii vulnerabile, aceste fiind persoane cu venituri insuficiente și familii numeroase, persoane/familii consumatoare de alcool, familii monoparentale, familii de etnie romă cu condiții precare și venituri insuficiente. Situațiile de dificultate ale copiilor din comunitate se observă în lipsa suportului financiar în a asigura condiții mai bune pentru dezvoltarea din punct de vedere al educației acestora și în asigurarea celor necesare unui trai normal. Cea mai mare parte dintre părinți nu se implică în educația copiilor și nu au posibilități să susțină material școlarizarea acestora, ca urmare sunt mulți copii care renunță la școală la finalul clasei a IV-a și la finalul clasei a VIII-a.

Grupuri vulnerabile în documente oficiale		
Termeni	Descriere/Caracteristici	Documentul legislativ
Grupuri vulnerabile în general		
Grupuri vulnerabile	<ul style="list-style-type: none"> - copilul în situație de risc ridicat (sărăcie, vulnerabilitate la procesele de dezagregare socială, delincvență juvenilă) - tinerii de peste 18 ani care nu mai sunt cu- prinși în sistemul de ocrotire a copiilor fără familie - persoanele cu handicap - persoanele de etnie romă aflate în situații de risc ridicat - vârstnicii în situație de risc ridicat și - persoanele fără adăpost 	Memorandumul comun în domeniul incluziunii sociale, MMFPS, 2005, secțiunea 2.6
Grupuri dezavantajate	<ul style="list-style-type: none"> - vârstnici săraci, fără sprijin familial - anumite categorii de bolnavi - persoane lipsite de locuințe sau adăpost - femei victime ale violenței domestic - femei sărace - părinți săraci cu copii în întreținere - copiii străzii - adolescente sărace gravide 	Legea nr. 129/1998, art. 2, alin. 1, pct. c

Grupuri de risc	<ul style="list-style-type: none"> - șomeri - copii - vârstnici dependenți - tineri -locuitori din mediul rural -romi -persoane cu handicap 	HG nr. 829/2002, anexă, secțiunea I, cap. II, Principiile PNAinc, criterii pentru stabilirea corectă a princi- piilor, pct. 8
Categoriile prioritare în prevenirea/absorbția sărăciei și excluderii sociale	<ul style="list-style-type: none"> - copiii în situație de risc (abandonăți, victime ale neglijenței, ale violenței domestice, ale exploa- tării sexuale, confrun- tați cu sărăcia extremă) - femeia confruntată cu riscul violenței domes- tice, al exploatării sexuale - populația săracă de romi, lipsită cronic de oportunități și, nu de puține ori, victimă a discriminării 	HG nr. 829/2002, anexă, sec. I, cap. II, Principiile PNAinc, „mainstreaming” ca instrument de promovare a priorităților
Persoane și familii aflate în dificultate sau risc Grupuri sociale în situații de dificultate sau risc, generatoare de marginalizări sau excludere socială	<ul style="list-style-type: none"> - copii - persoane vârstnice - persoane cu handicap - persoane dependente de consumul de droguri, alcool sau alte substanțe toxice - persoane care au părăsit penitenciarele - familii monoparentale - persoane afectate de violența în familie - victime ale traficului de ființe umane - persoane fără venituri sau cu venituri mici - imigranți - persoane fără adăpost - persoane infectate sau bolnave de HIV/SIDA - bolnavi cronici 	OUG nr. 68/2003, art. 1, alin. 1, art.23 și 25

Familii cu copii, cu vulnerabilitate ridicată	<ul style="list-style-type: none"> - familii cu mulți copii - familii monoparentale - familii cu probleme de dezorganizare socială - familii sărace de romi - familii care trăiesc în condiții inumane/ precare 	Program de implementare a PNAinc (2006-2008), 2005, cap. 1, obiectiv 7.3, Acordarea de sprijin pentru familiile cu copii, în special pentru familiile cu risc de excludere socială, subiectiv 7.3.2
Grupuri vulnerabile, grupuri sociale care sunt supuse riscului de marginalizare socială	<ul style="list-style-type: none"> - copiii aflați în sistemul de stat de protecție a copilului - tinerii de peste 18 ani care părăsesc sistemul de stat de protecție a copilului - familiile cu mai mult de doi copii și cele monoparentale - populația romă - persoanele cu dizabilități - persoanele eliberate din detenție 	Planul național de dezvoltare 2007-2013, domeniul prioritar 4, Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative
Grupuri vulnerabile	<ul style="list-style-type: none"> - populația de etnie romă - persoanele cu dizabilități - tinerii peste 18 ani care părăsesc sistemul de protecție - femeile - familiile cu mai mult de doi copii - familiile monoparentale - copiii în situații de risc - infractorii și foștii delincvenți - persoanele dependente de droguri și alcool - persoanele fără adăpost - victimele violenței domestice - persoanele infectate cu HIV/SIDA - persoanele afectate de boli profesionale - refugiații, azilanții 	<p>Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013, axa prioritară 6, Promovarea incluziunii sociale</p> <div style="background-color: #ffffcc; padding: 10px; margin-top: 10px;"> <p>Sursa: Sinteză pe baza datelor prezentate în Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată, Ministerul Muncii, 2010, anexa 9 - Analiza statistică a grupurilor vulnerabile în România, completat cu date din Planul național de dezvoltare 2007-2013, Guvernul României, 2005, și Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013, Guvernul României și MMFPS, 2007.</p> </div>

1.2 Comunitățile vizate în proiect și grupul țintă conform cu obiectivele proiectului

1.2.1. Comunitățile vizate în proiect

Comunitățile vizate în proiect sunt comunități din regiunea Nord-Est și Nord-Vest, comunități identificate prin Promotorul de proiect (Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava) și cei parteneri (P1-Primăria Municipiului Fălticeni; P2-Fundația Solidaritate și Speranță, Iași; P3- Asociația “Centrul de Cercetare și Formare Profesională a Universității de Nord” din Baia Mare)

A. Comunitățile din regiunea nord-est (conform recensământului din 2011):

- Municipiul Suceava, Județul Suceava cu 92.121 de locuitori
- Comuna Udești, Județul Suceava cu 7.566 de locuitori
- Comuna Straja, Județul Suceava cu 5.094 de locuitori
- Comuna Pătrăuți, Județul Suceava cu 4.567 de locuitori
- Comuna Vicovu de Sus, Județul Suceava cu 13.308 locuitori
- Comuna Dersca, Județul Botoșani cu 3.124 de locuitori
- Municipiul Fălticeni, Județul Suceava cu 25.723 locuitori
- Municipiul Iași, Județul Iași cu 290.422 de locuitori
- Comuna Aroneanu, Județul Iași cu 3.402 locuitori
- Comuna Moțca, Județul Iași cu 4.939 de locuitori
- Comuna Lețcani, Județul Iași cu 6.497 de locuitori
- Comuna Gropnița, Județul Iași cu 3.154 de locuitori
- Com. Prisacani, Județul Iași cu 3.254 de locuitori

B. Comunitățile din regiunea nord-vest (conform recensământului din 2011):

- Municipiul Baia Mare, Județul Maramureș cu 123.738 de locuitori
- Comuna Sighetu Marmăției, Județul Maramureș cu 27.270 de locuitori
- Orașul Șomcuța Mare, Județul Maramureș cu 7.565 de locuitori
- Orașul Beclean, Județul Bistrița Năsăud cu 10.628 de locuitori
- Comuna Dumitrița, Județul Bistrița Năsăud cu 2.730 de locuitori
- Comuna Cetate, Județul Bistrița Năsăud cu 2.330 de locuitori.

1.2.2 Grupul țintă conform obiectivelor proiectului

Categoriile grupului țintă avute în vedere conform cu obiectivele și itemii proiectului sunt următoarele: persoane cu dizabilități, persoane de etnie romă, persoane care trăiesc din venitul minim garantat, familii cu mai mult de 2 copii, familii monoparentale.

Persoane cu dizabilități

Dizabilitatea este definită ca o stare fizică, psihică sau mentală care limitează activitatea, sub diverse forme, unei persoane. Dizabilitatea este percepută și abordată prin prisma a doua modele: medical și social. Modelul medical definește persoanele cu dizabilitati din perspectiva bolii sau a condiției lor medicale. În acest model, dizabilitatea este percepută ca problemă a individului, acesta din urma fiind dependent de ceilalți și având nevoie de tratament adecvat problemei sale.

Modelul medical definește persoanele cu dizabilitati din perspectiva bolii sau a condiției lor medicale. În acest model, dizabilitatea este percepută ca problemă a individului, acesta din urma fiind dependent de ceilalți și avand nevoie de tratament adecvat problemei sale. Modelul medical determină excluderea sistematică a persoanelor cu dizabilitați din societate. Modelul social este promovat de Uniunea Europeană și pune accentul pe mediul social neadaptat nevoilor persoanelor cu deficiențe, de unde rezultă și dificultățile cu care acestea se confruntă. Astfel, modelul social nu mai percepe dizabilitatea ca o problemă individuală, ci ca un fapt social, generat de politică, practică, atitudini și mediul înconjurător.

Legea privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap nr. 448 din 2006 a fost reactualizată în anul 2011. Conform acestei legi, persoanele cu dizabilități sunt acele persoane cărora mediul social, neadaptat deficiențelor lor fizice, senzoriale, psihice, mentale și/sau asociate, le împiedică total sau le limitează accesul cu șanse egale la viața societății, necesitând măsuri de protecție în sprijinul integrării și incluziunii sociale.

Persoanele de etnie romă

Una din categoriile sociale cele mai vulnerabile este minoritatea romă. Romii sunt slab calificați, sunt grav afectați de șomaj, cei care-și câștigau existența pe baza economiei complementare au rămas fără obiectul muncii, meseriile tradiționale au fost înlăturate din peisajul economic în această perioadă. Factorii care determină un nivel redus al educației, în comparație cu populația majoritară sunt: condițiile de viață precare; discriminările care, în funcție de context, îmbracă forme mai mult sau mai puțin grave; costurile mari, în raport cu veniturile, pe care le presupune întreținerea unui copil în școală; deficiențele în socializarea primară; atitudinea negativă a părinților față de școală; inadecvarea sistemului de învățământ românesc la particularitățile acestei categorii de copii. Ei au fost mereu situați din mai multe puncte de vedere la limita inferioară a societății și au constituit ținta constantă a unor prejudecăți și obiectul unor puternice stereotipuri negative. Mai mult, romii au reprezentat și reprezintă chiar în prezent în multe țări, inclusiv la noi, imaginea tipică a diferenței culturale. Această diferență culturală a fost accentuată de elaborarea și punerea în practică de-a lungul istoriei a unor politici de excludere, de reprimare sau chiar de anihilare a romilor ca identitate culturală, ca grup etnic sau ca mod de viață.

Persoanele care trăiesc din venitul minim garantat

Venitul minim garantat este un ajutor social care are în vedere un anumit segment al populației, identificând persoanele supuse riscului de sărăcie și excluziune socială. Venitul minim garantat a fost introdus ca instrument de securitate socială din cauza ratei din ce în ce mai mari a sărăciei, ca urmare a tranziției României și a reformelor economice asociate.

Venitul minim garantat se asigură prin acordarea ajutorului social lunar. Instituirea venitului minim garantat se întemeiază pe principiul solidarității sociale, în cadrul unei politici naționale de asistență socială și a legislației în vigoare (Legea nr. 416/2001, privind venitul minim garantat, consolidată în anul 2009). Categoriile de persoane care trăiesc din venitul minim garantat aparțin următoarelor categorii sociale: familii în care nu se realizează venituri ori se realizează venituri mici; persoanele singure, fără venituri sau cu venituri mici; soții despărțiți în fapt, dacă ancheta socială justifică acordarea acestuia; cetățeni ai altor state sau apatrizii, în condițiile legislației române, care au reședința în România sau, după caz, domiciliul în România; persoanele fără domiciliu sau reședință și fără locuință, aflate în situație de nevoie.

Criteriile de eligibilitate pentru venitul minim garantat au în vedere familiile și persoanele singure, cu sau fără cetățenie română, precum și apatrizii, care trăiesc/locuiesc în România, care pot beneficia de asistență financiară în condițiile în care venitul pe cap de locuitor are o valoare mai mică decât nivelul venitului minim garantat. Printre condițiile privind dreptul la venitul minim garantat se numără: venitul persoanei singure/familiei trebuie să fie mai mic decât nivelul stabilit al venitului minim garantat; persoana singură/familia trebuie să nu dețină alte bunuri decât cele considerate de strictă necesitate; persoana singură/familia trebuie să locuiască în raza teritorială a sectorului sau localității unde este depusă cererea de asistență socială; persoanele care sunt apte de muncă și nu realizează venituri cu caracter salarial sau câștiguri din altă activitate generatoare de venituri, trebuie să facă dovada faptului că: sunt în evidența agenției teritoriale pentru ocuparea forței de muncă și nu au refuzat un loc de muncă oferit sau participarea la un program de pregătire profesională. Nu au această obligație persoanele care au în îngrijire copii în vârstă de până la 7 ani, persoanele cu handicap sau cele care urmează un curs de formare profesională organizat de agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă.

Familii cu mai mult de doi copii

Familia cu mai mult de doi copii are o caracteristică importantă, aceasta fiind că acei copii care sunt mai mari preiau din sarcinile părinților atât la creșterea fraților mai mici, cât și la treburile gospodărești. Acolo unde resursele materiale ale familiei sunt insuficiente, primul copil va avea sarcini asemănătoare cu cele ale părinților îngrijindu-se de gospodărie dând ajutor la creșterea celorlalți copii și lucrând atunci când devine adult acesta numindu-se și copil parental oricare dintre copiii din fratriile numeroase poate deveni parental, dar șansele cele mai mari le are primul.

Rolul de copil parental poate fi adaptativ în cazul familiilor ce au o bună funcționare sau neadaptativ, în cazul familiilor cu probleme, când părintele renunță la rolul său și copilul va fi nevoit să îl preia. Copiii parentali se pot simți supraîncărcați, pot simți că sunt depășiți de sarcini, fiind încercați de sentimente copleșitoare de vinovăție și neputință, care pot duce la tulburări afective sau boli psihogene. Copii parentali când devin adulți își continuă acest rol de îngrijire, inclusiv față de proprii parteneri inclusiv în familiile pe care le vor constitui. Un alt fenomen pe care îl întâlnim în familiile cu mai mult de doi copii este acela al copilului mijlociu ce se simte ignorat emoțional, neglijat dezvoltând sentimente de frustrare, neîncredere în sine, furie, acestea ducând la apariția unor tulburări de comportament și alte simptome cum ar fi dificultăți în relaționare, insuccese școlare și profesionale, inclusiv boli. Copilul cel mic poate fi apăsător de nevoile familiei, pe care mai mult le simte, decât le înțelege, aceasta ducând la refularea trăirilor în timpul somnului, având coșmaruri, vorbind în somn.

Familii monoparentale

Famiiliile monoparentale sunt acele familii în care un părinte trăiește/locuiește împreună cu copiii săi, fie singur, fie într-o gospodărie mai largă, fără un soț/soție sau un partener. În ultima perioadă se constată o creștere rapidă a numărului familiilor monoparentale. Aceste schimbări i-au determinat pe unii cercetători să declare că suntem martorii declinului familiei definită drept cuplu căsătorit cu copii, având efecte negative asupra copiilor, familiei și societății în ansamblu. Unele cercetări au subliniat faptul că familiile monoparentale dezvoltă un risc mai mare de sărăcie comparativ cu cel dezvoltat de cuplurile căsătorite și, în medie, mamele singure sunt mult mai afectate decât cele aflate în cuplu.

Perspectiva de ansamblu asupra datelor cercetării Institutului National de Statistică și a altor studii empirice cu privire la familia monoparentală ca și grup vulnerabil:

- Problemele familiilor monoparentale: lipsa banilor, a medicamentelor pentru întreținerea și creșterea copiilor; Peste 80% cred ca implicarea institutiilor Statului ar conduce la rezolvarea problemelor cu care se confrunta, În 85% dintre familiile monoparentale nu lucreaza nimeni , 27% dintre acestea cred ca problemele cu care se confrunta vor fi rezolvate; Beneficiile acordate prin politicile sociale pentru famiile monoparentale reușesc să reducă rata sărăciei extrem de puțin la nivelul întregii populații; Din totalul nucleelor familiale cu copii (4.260.609), nucleeele monoparentale reprezintă mai mult de o cincime (20,1%); La toate nucleeele monoparentale (materne și paterne) tipul predominant de nucleu monoparental este cel cu 1 copil (în jur de două treimi), urmat de cele cu doi copii; Din totalul gospodăriilor din România, cele în care există un singur părinte și cel puțin un copil dependent reprezintă circa 2%; Ponderea familiilor cu un singur părinte și cel puțin un copil dependent în totalul gospodăriilor diferă între urban și rural, acestea fiind mai numeroase în mediul urban (2,1% față de 1,4% în mediul rural); Pe măsură ce numărul de copii din gospodărie crește, decalajul față de gospodăriile fără copii se adâncește. Astfel, veniturile gospodăriilor cu trei sau patru și mai mulți copii înseamnă pentru gospodărie un venit egal în medie cu peste 40% și peste 30% din veniturile gospodăriilor fără copii.

CAPITOLUL II

EVALUAREA NEVOILOR ÎN COMUNITĂȚILE VIZATE PRIN PROIECT

II.1 Evaluarea nevoilor grupurilor vulnerabile din Regiunea Nord-Est și Nord-Vest

Evaluarea nevoilor prin ancheta bazată pe interviu aplicat specialiștilor: prin aplicarea interviului în cadrul proiectului Inițierea de Grupuri locale de Educație parentală nonformală și transfer multiregional de bune practici pentru promovarea incluziunii sociale a copiilor și tinerilor aflați în situații familiale de risc - GLEP”, Cod PEH078 s-a urmărit identificarea nevoilor grupurilor vulnerabile în cele 12 comunități vizate din Regiunea Nord-Vest și Nord-Est din perspectiva specialiștilor sau a potențialilor specialiști în educație parentală (24 interviuri specialiști). Această metodă presupune „obținerea, prin întrebări și răspunsuri, a informațiilor verbale de la indivizi și grupuri umane în vederea verificării ipotezelor sau pentru descrierea științifică a fenomenelor socio-umane.” (Chelcea, 2007). Tipul de interviu folosit în cercetare este interviul semistructurat. Prin acest tip de interviu s-au abordat teme și ipoteze stabilite înaintea inițierii cercetării, iar succesiunea întrebărilor a fost aleatorie. Instrumentul de cercetare folosit a fost ghidul de interviu.

Tematica principală urmărită în analiza interviului: (T1) Importanța educației parentale; (T2) Informarea și certificarea specialiștilor; (T3) Școala și educația parentală; (T4) Propuneri programe de educație parentală.

(T1) Importanța educației parentale

Specialiștii intervievați au identificat o serie de probleme cu care se confruntă familiile cu copii: abandon scolar, consum de alcool, violența în familie, diferite tipuri de abuz, comunicarea deficitară cu copiii, disciplinarea, probleme de educare, probleme de impunere a unor reguli, probleme de disciplinare pozitivă, lipsa timpului din partea părinților pentru copii, tulburări de comportament, consumul de substanțe halucinogene în special la vârsta adolescentină, impunerea unor modele vechi de educație, etichetarea copiilor din partea părinților etc.

Cei mai mulți dintre specialiști consideră că principala cauză este lipsa comunicării dintre părinți și copii lor: “De multe ori când vorbesc cu părinții, ei spun că „copilul meu nu mă ascultă”, când vorbesc cu copiii, copiii îmi spun “mami nu are timp de mine” și atunci cred că este o barieră în comunicarea părinte-copil pentru că de multe ori copilul este lăsat singur și când apare părintele, copilul poate nu se mai regăsește, dar comunicarea între părinte-copil în foarte multe cazuri este defectuasă.”

De asemenea, specialiștii specifică că părinții nu au formate abilitățile și aptitudinile parentale. Faptul că aceștia au un nivel de educație destul de scăzut se observă și carențele în relația părinte-copil. Sunt și cazuri extreme de consum de alcool, violență domestică unde e dificil de realizat programe de educație parentală: “Problema părinților este una foarte gravă, la cei care consumă alcool, este greu de intervenit din partea tuturor instituțiilor statului pentru că noi ca direcții de asistență socială începem să facem o consiliere atât cu părinții cât și cu copii, dar din păcate nu

este cu cine, iar DGASPC-ul nu poate, conform legislațiilor actuale, dacă nu are o bază solidă, să ia acel copil în sistemul de protecție și din această cauză avem eșecuri în a educa toți acești copii.”

În altă ordine de idei, se semnaleză și alte categorii de părinți în care e dificil să se realizeze educație parentală: ”Pe de altă parte sunt părinții care pleacă în străinătate, își lasă copii în grija bunicilor, familiei extinse, prietenilor. Aici iarăși educația părinților este zero după părerea mea, pentru că oriunde ai pleca ar trebui să fii responsabil, să îți ții aproape copilul. Ei se gândesc doar la partea financiară și din păcate, când se întorc acasă găsesc un copil pierdut, un copil care nu poate fi readus pe linia de plutire. Aici mă refer atât la educația cea școlară, la comportament și în general.”

În ce privește disciplinarea copiilor, specialiștii trag un semn de alarmă: ”Majoritatea merg pe modelul disciplinării bazat pe pedepse, pe aplicarea unor pedepse pe care la rândul lor le-au primit în copilărie, tendința de a pune etichete în situația în care copiii nu se conformează unor reguli (”copilul meu este rău”, ”copilul meu este un dobitoc”).”

Specialiștii subliniază necesitatea educației părinților în special ca părinții să fie informați și educați pentru a gestiona mai bine relația cu copiii lor. ”Ar fi destul de utile părinților pentru că ceea ce le lipsește părinților, văd încă din grădiniță este un ”alfabet” de competențe, de bază, pe care să le exerseze, pe care să știe să le lucreze: cum să procedezi la masa?, cum să procedezi în parc?, cum să procedezi când copilul e nervos, e agitat?. De multe ori ei i-au lucrurile personal. Nu știu tehnici simple și extrem de eficiente care să-i ajute să-și eficientizeze relația cu copilul.”

De asemenea, o parte din specialiști menționează necesitatea implicării tatălui în creșterea și educația copiilor: ”Să existe anumite programe care să încurajeze tații să se implice în creșterea copiilor lor, este necesar datorită importanței dezvoltării emoționale a acestora, mai ales la o vârstă mică.”

”În mod sigur un program de educație parentală din punctul meu de vedere ar avea menirea să-i ajute pe părinți să comunice mai ușor cu copiii lor, să abordeze problemele într-un mod mai pozitiv oarecum, să se axeze atât pe cauza problemei, cât și pe modul de rezolvare al problemelor.”

”Foarte important din punctul meu de vedere pentru că poate părinții și din necunoașterea legislației și din lipsa informațiilor nu realizează că ei aduc un prejudiciu dezvoltării armonioase a copilului, prin neimplicarea în activitățile copilului, în alterarea legăturii cu școala, cu asistența socială, deci cu oricare dintre instituții. Adus un părinte și conștientizat de rolul fiecărei instituții în parte și de rolul educației și modul în care trebuie să se comporte cu un copil, că nu toți copiii sunt buni, mai există și copii-problemă și în aceste situații într-adevăr părinții au un rol foarte important, iar dacă un părinte nu știe cum să gestioneze situația acel copil va fi pierdut.”

(T2) Informarea și certificarea specialiștilor

Părerea specialiștilor în ce privește informarea și certificarea specialiștilor:

”Persoane din cadrul primăriei (asistenți sociali), însă eficiența maximă ar fi în școală, ar fi locul în care ne întâlnim, consilierul educativ, diriginta,

învățătorii pentru că ei au șansa de a fi mai mult timp printre elevi și de a-i educa într-un alt mod. Sunt mult mai ascultați de părinți, având în vedere că sunt la începutul activității școlare și la început părinții se implică puțin mai mult decât în clasele V-VIII. Toate acestea ar presupune timp, e nevoie de acordare a unui timp în plus pentru că deja sunt atât de multe sarcini încât nu ar fi suficient să fie persoana respectivă formată, ar trebui să aibă timpul să lucreze, să aibă timpul necesar pentru așa ceva.”

”Experiență profesională au cu toții, dar în momentul în care se face și o formare, se merge clar pe niște pași siguri. În momentul în care există în spate și o formare e clar că există și o delimitare clară a ceea ce vrei să faci.

Dacă ne gândim haotic, ”știi să lucrez”, ”am foarte multe resurse bibliografice”, încep să pun la punct un program, mi-l delimitez, nu-i la fel de eficient ca și când știi că același program, același om cu certificat a lucrat și a aplicat programul unei alte școli. Există o altă capacitate de a colabora, de a vedea bine viziunea respectivă. De exemplu, poate ar mai trebui să încerci să aduci o persoană din afară. Mi se pare mult mai eficient.”

”Mi se pare că ar putea să participe și să se formeze asistenții sociali, profesori sau diriginți educatori sau profesori pentru învățământul preșcolar, toți cei care vin în contact cu copii și cu familiile.”

”Consider că este foarte importantă participarea specialiștilor la cursuri de educație parentală deoarece se transmit cunoștințe și se formează aptitudini. Astfel, în cele din urmă la rândul tău le diseminezi la nivelul părinților. Într-adevăr este importantă și componenta practică și fiecare informație va fi adaptată în mod specific grupului cu care lucrezi.”

”În principal ar trebui să se înceapă de la școală, pentru că copii petrec o mare parte din timp la școală, învățătorii, profesorii diriginți sau chiar consilierii școlari intrând zi de zi în legătură cu ei știu cu ce probleme se confruntă, cunosc și familiile în principal, asistenții sociali din cadrul comunităților, de la sate sau chiar din cadrul primăriilor, reprezentanții protecției copilului, prin consilieri și prin psihologi.”

”Părerea mea este că cel mai bine ar fi ca toți specialiștii să fie formați printr-un curs de educație parentală. De asemenea, fiecare părinte sau grupurile de părinți se confruntă cu probleme diferite, dar având o formare solidă la bază, ne putem adapta în funcție de problemele fiecărui beneficiar și putem adapta până la urmă metodele prezentate în cadrul cursului.”

(T3) Școala și educația parentală:

Părerea specialiștilor în ce privește școala și educația parentală:

„Sigur că e foarte greu pentru școală pentru aceleași motive pentru că părinții lasă întotdeauna pe ultimul loc și întâlnirile cu diriginții sau ședințele cu părinții, dar ar trebui de la bun început când se semnează acele contracte între

părinte și școală ca să se impună această clauză, de a participa la un proiect de acest fel de formare și de suport pentru educarea copiilor, pentru că societatea de astăzi, ne pune în fața multor situații în care nu știi cum să reacționezi și cum să rezolvi problema fără ajutorul unui specialist, este nevoie de specialiști.”

”Ar fi foarte important ca fiecare instituție să își definească foarte bine rolurile, în sensul în care am constatat că părinții plasează asupra unităților școlare sau le responsabilizează privind componentele de educație. Însă acest aspect revine mediului familial. În școală copilul petrece 4 maxim 6 ore. Trebuie să se respecte o programă însă pe lângă aceasta sunt copii cu deficiențe în incluziunea socială care trag un semnal de alarmă asupra unor dificultăți în cadrul familiilor din care provin. Și atunci specialiștii care au responsabilitatea pe această componentă, respectiv psihologii din cadrul centrelor județene, apoi chiar și dirigenții în orele de dirigenție ar putea aborda astfel de teme cu copiii, și inclusiv cu părinții.”

”Din punctul meu de vedere, nu toate școlile sau toți profesorii țin o legătură foarte strânsă cu părinții. Dacă și dintre profesori ar face educație parentală în colaborare cu asistența socială, eu spun că ar fi un lucru foarte benefic pentru copii, că până la urmă beneficiarii cursurilor de educație parentală sunt copii. Noi încercăm să creăm legătura asta cu părinții, dar ei sunt beneficiarii; școala are rolul ei, dar dacă nu se implică mai mulți factori în educarea părintelui, nu cred că vom avea rezultate. Școala, asistența socială, Protecția Copilului, până la urmă toți trebuie implicați și atunci într-adevăr poate că vom avea rezultate mai bune.”

(T4) Propuneri programe de educație parentală

Cursurile propuse de specialiști fac referire la următoarele teme: managementul furiei/stresului, comunicarea eficientă cu copilul, etapele/stadiile de dezvoltare ale copilului, crearea atașamentului, prevenirea/combateră abuzului, metode de disciplinare, timpul și afecțiunea acordată copilului, metode și tehnici de învățare a deprinderilor de zi cu zi pentru copil într-un mod implicat și educativ.

”În primul rând, ar fi foarte important subiectul legat de psihologia vârstei. Depinde cărui grup țintă se adresează, de exemplu, preșcolarii. Părinții trebuie informați de la prima întâlnire care e specificul vârstei, pentru că ei merg cu o lipsă de informare. Copilul meu oare face aceste lucruri sau nu? Cum e normal să reacționeze copilul? Din start ei își bifează niște lucruri de care toți se îngrijorau până atunci, dar erau lucruri specifice vârstei. Mi se mai pare foarte eficient modul de gestionare a conflictelor, de intervenție în situații problematice, îmbinat cu partea de comunicare, ”cum să comunic eficient cu propriul copil?”, ”cum să discuți cu el?”, ”cum să-l ascuți?”

”Eu cred că așa cum faceți de fapt, începând cu mai puține grupuri și apoi, să se lărgească sfera de activitate formând formatori pe zone locale și apoi aceștia la rândul lor cu grupurile. Ar fi frumos și părinții între ei să-și comunice și să se atragă, bineînțeles că după ce vor vedea efectul benefic eu cred că nu vor putea să păstreze informația numai pentru ei.”

”Gama de subiecte este destul de vastă sau variată. Cum spuneam, în primul rând sunt importante de abordat și discutat abilitățile și aptitudinile de comunicare, apoi cunoașterea de către părinți a nevoilor sociale sau nevoilor copiilor, nevoilor de dezvoltare de natură fizică și emoțională și afectivă.

Apoi ar mai fi stima de sine. Este foarte importantă atât pentru rezolvarea unor situații conflictuale precum și la crearea sau întărirea relațiilor interpersonale pentru că în momentul în care nu ai stimă de sine atunci nu ai încredere și astfel neavând încredere nu poți să transmiți acest lucru mai departe.”

”În primul rând lumea trebuie să știe că există acestea, iar noi trebuie să ne facem disponibili. Educarea părinților nu-i neapărat necesar în grup, ci și atunci când merg la școală, la grădiniță. Trebuie făcut publicitate acestor grupuri de suport parental, iar când părinții văd că sunt rezultate, că le ușurează viața de familie, vor dori sprijinul.” ”Ar trebui pornit printr-o colaborare între unitățile de învățământ și asistența socială, pentru că asistența socială are în evidență toate familiile vulnerabile cu anchetele sociale, și pe de cealaltă parte școala care urmărește copilul integrat în sistemul de învățământ. Așa cred că ar trebui începută toată această, apoi să fie preluată și de unitățile de învățământ.”

”Proiectele cu finanțare externă mi se par un bun început care ar putea duce la o extindere a acestui tip de curs, a acestor programe de formare profesională și pentru specialiști, pentru că la nivelul instituțiilor nu toate au o deschidere atât de mare spre formare și spre educația parentală continuă.”

II.2 Studii de caz în comunități izolate: familii defavorizate și copiii în situație de risc

Studiu de caz este o „abordare ce folosește investigarea aprofundată a unuiu sau a mai multor exemple ale unui fenomen social curent, utilizând o varietate de surse de date. Un caz poate fi o persoană, un eveniment, o activitate socială, un grup social, o organizație sau instituție”(Jupp, 2010).

„Asistentul social identifică o situație problematică de viață socio-umană cotidiană, cu ajutorul celor implicați în ea. El va descrie condițiile, resursele, valorile, normele, factorii, actorii, înarmându-se cu o orientare, ipoteză (pe care o poate nuanța) cu care traversează situația și caută să îi surprindă complexitatea” (Ionescu, 2011).

Designul studiilor de caz:

Elementele componente ale designului de cercetare a studiului de caz sunt: întrebările de studiu (ele sunt cele de la care pleacă cercetătorul, pe care le are mereu în vedere, care orientează, de fapt, întreaga cercetare și ele sunt însoțite de sursele posibile de informații); ipotezele (în cazul studiilor exploratorii nu putem vorbi despre ipoteze); unitatea sau unitățile de analiză (care poate fi un individ, o familie, un grup, o organizație etc.); logica prin care se leagă datele de ipoteze; criteriile de interpretare a descoperirilor. (Yin 2005).

Copil aflat în situații de risc: minoră de 13 ani

(a) Date de identificare

Fetița are 13 ani, se află în clasa a VI-a și este originară din Codăești, jud. Vaslui. Provine dintr-o familie reconstituită, părinții ei divorțând când aceasta avea vârsta de 7 ani. Minora a rămas în custodia mamei, care este originară din mun. Fălticeni, jud. Suceava. Aceasta, în urmă cu patru ani a revenit în Fălticeni unde a cunoscut un bărbat, alături de care trăiește și în prezent, în concubinaj.

Bărbatul nu are un loc de muncă stabil. Acesta a fost plecat o perioadă de timp în Spania și după revenirea în țară nu și-a căutat de lucru, preferând să muncească cu ziua. Mama fetei a lucrat la un atelier de croitorie care s-a desființat iar aceasta și-a pierdut locul de muncă. Din cauza faptului că nu aveau resurse bănești cu care să se întrețină sus numiții au plecat împreună de această dată, la muncă în străinătate lăsând-o pe minoră în grija unei rude îndepărtate care a acceptat acest lucru doar din motive financiare.

Mama minorei i-a promis acestei rude că îi va trimite lunar bani pentru întreținerea fetei. Înainte de a ajunge în plasament familial, fetița locuia într-un apartament compus din două camere cu dependențe, confort redus, împreună cu femeia în grija căreia o lăsase mama sa, soțul acesteia și încă doi copii.

Minora subliniază faptul că dormea în același pat cu cele două fete ale acestei familii, iar atunci când venea în vizită nepotul doamnei care o avea în grijă, în vârstă de 18 ani, acesta dormea și el în același pat.

Situația materială a familiei era una precară aceștia întreținându-se din alocația copiilor și din ajutorul social. Mama minorei plecată de aproximativ cinci luni nu a trimis bani decât o singură dată și în ultimile trei luni nu a mai luat legătura cu fica sa.

(b) Abuzul fizic

Minora s-a adresat singură Direcției pentru Protecția Copilului în urmă cu câteva săptămâni, datorită agresiunilor fizice și a exploatării repetate, la care a fost supusă de nepotul doamnei în grija căreia a lăsat-o mama sa.

Din informațiile furnizate de fetiță, reiese că abuzurile erau comise cu complicitatea mătușii tânărului, care nu numai că nu a intervenit niciodată pentru a o apăra, ci chiar a facilitat aceste situații. Actele de maltratare fizică se produceau, conform relatărilor fetei, de câte ori venea tânărul în vizită. Acesta, cu acordul mătușii lui, o ducea pe minoră la cerșit, nu o mai lăsa la școală și de câte ori nu aducea destui bani o bătea.

Cu toate că episoadele de violență fizică își lăsuau amprenta asupra sănătății fetei, aceasta nu a spus nimănui pentru că, motivează ea, „știam că puteam să le fac rău și nu voiam asta”. A fugit, în schimb, de mai multe ori de acasă, găsind refugiu pe la prietenele sale.

Minora afirmă că în urmă cu două luni a povestit ceea ce i se întâmpla dirigintei și unei colege de clasă. Cu toate acestea niciunul dintre aceștia nu a anunțat Direcția pentru Protecția Copilului.

Cel mai recent act de agresiune comis asupra sa de tânărul în cauză, gest care a și determinat-o să sesizeze autoritățile, susține minora, a fost cel mai rău.

Episodul a fost provocat de faptul că aceasta nu a mai vrut să meargă la cerșit și a vrut să meargă la școală. Fetița povestește despre bătaia pe care tânărul i-a aplicat-o fără milă, bătaie urmată de o tentativă de abuz sexual:

N-am reușit să mă mai abțin și am venit acum câteva săptămâni la doamna de aici și i-am spus care sunt problemele. Tanti mi-a interzis mai merg la școală și a spus că nu are cu ce mă întreține, că mama nu trimite bani pentru asta. Dacă vreau să am din ce trăi trebuie să cerșesc și să aduc banii acasă.

Când am venit de la cerșit, tânărul a numărat banii și mi-a mi-a spus: „A, o să ai tu de-a face cu mine, dar nu acum”. Și în seara aceea mai întâi m-a bătut și după ce e bătut ceva mai mult, a început iar să dea cu mâinile, cu picioarele în mine. Conform celor menționate de aceasta, pentru faptele comise, tânărului i s-a întocmit dosar penal, însă chiar și la data interviului, acesta era încă liber, fetița declarând că îi este teamă săv nu se întâlnească cu el pe stradă.

(c) Abuzul emoțional

Așa cum rezultă din declarațiile fetiței, abuzul fizic și exploatarea la care a fost supusă în această familie, au fost însoțite și de anumite forme de abuz emoțional. Acestea au fost săvârșite atât de femeia în grija căreia a lăsat-o mama sa dar mai ales de nepotul acesteia.

Astfel, minora deplânge atitudinea de respingere și lipsa afecțiunii manifestate de mama sa, atât timp cât aceasta nu a mai dat niciun semn de viață în ultimile patru luni. Dovadă este faptul că mama sa a trimis doar o singură dată bani pentru întreținerea ei și apoi nu numai că nu a trimis bani dar nici nu a mai sunat la telefon. Fetița susține că de vină în situația creată este concubinul mamei sale care, crede ea, o îndepărtează pe mamă de ea. Deasemeni fata își amintește că, o perioadă, după ce s-au mutat în Fălticeni, a mai ținut legătura cu tatăl natural dar după ce mama s-a l-a cunoscut pe actualul concubin relația cu tatăl său a devenit tot mai rece până când s-a rupt definitiv. Pentru aceasta minora îl învinovățește tot pe concubinul mamei. Mama dacă e vorba că făceam eu vreo prostie sau să făceam ceva fără să vreau, îmi vorbea cu frumosul. După ce a apărut noul tată nu a mai fost așa. Mama pe mine nu mă mai credea și nici nu mai mă lăsa să vorbesc cu tati al meu la telefon.

O altă formă de abuz emoțional, resimțit foarte puternic de minora, o constituie interdicția, pe care femeia în grija căreia a fost lăsată de mama sa, i-a impus-o, de a nu mai merge la școală. Mediul școlar în ultima vreme era singurul loc unde minora se simțea în siguranță. Cu toate acestea, fetița susține că mergea pe ascuns la școală când era dusă la cerșit și lăsată acolo câteva ore. Din acest motiv minora nu aducea destui bani acasă.

(d) Neglijarea

Minora susține că, deși nu a suferit niciodată de foame sau de frig, cât mama ei a fost acasă toate erau mult mai bune decât în prezent. Potrivit spuselor fetei, doamna care avea grijă de ea obișnuia să ascundă dulciurile sau mâncare și să le mănânce, atunci când minora dormea doar cu fetele ei. În plus, aceasta era foarte puțin receptivă la rugămințile sale de a-i cumpăra îmbrăcămintea și încălțăminte de care avea nevoie, mai ales după ce mama sa nu a mai trimis bani.

(e) Situația actuală

Fetița se află în plasament la un asistent maternal profesionist din cadrul DGASPC Suceava, care mai are

Doi copii – cu vârste cuprinse între 3 și 7 ani, cu care minora afirmă că se înțelege foarte bine. Declară că nu a putut fi încredințată tatălui său natural, deoarece acesta nu îndeplinea criteriile legale. Aceasta după toate cele petrecute și cu ajutorul angajaților DGASPC a reluat legătura cu tatăl natural. Bărbatul, care își are domiciliul în alt județ, o sună seară de seară, pentru a sta de vorbă cu ea. Cu mama ei încă nu a luat legătura. Minora afirmă că dorește să continue școala, să urmeze liceul, să stea lângă tatăl său și să aibă un program bine stabilit, pe care să îl respecte cu strictețe.

CAPITOLUL III

GRILE, SERVICII, STANDARDE, INSTRUMENTE DE LUCRU CU GRUPURILE VULNERABILE (A.2.1.1, A 2.3.2)

III.1 Lista Grile actuale pentru asistența grupurilor vulnerabile, beneficiari din sistemul public

Obiective urmărite pentru îmbunătățirea serviciilor oferite grupurilor vulnerabile:

- Monitorizarea și creșterea calității serviciilor sociale oferite și a gradului de perfecționare profesională a personalului de lucru în asistența socială;
- Asigurarea continuității serviciilor sociale utile pe plan local și extinderea acestora;
- Îmbunătățirea activității desfășurată în unitățile de asistență socială;
- Perfecționarea personalului de lucru din domeniul asistenței sociale;
- Elaborarea unor proiecte de parteneriat cu ONG-uri și extinderea serviciilor promovate.

Măsuri și grile sociale promovate și propuse la nivelul Municipiului Fălticeni:

NR.	OBIECTIVE SPECIFICE	FINANȚARE: RESURSE LOCALE PROPUSE A FI IMPLICATE	TITLUL PROIECT	INSTITUȚIILE / DEPARTAMENTELE PROPUSE A FI IMPLICATE
1	Măsuri de protecție și asistență acordate persoanelor cu handicap grav	Bugetul local Bugetul de stat	Angajarea de asistenți personali și acordarea de indemnizații pentru persoanele cu handicap	Primăria mun. Fălticeni Consiliul Local al mun. Fălticeni Consiliul Județean Suceava
2	Măsuri de asistență și protecție socială pentru familiile / persoanele fără venituri sau cu venituri reduse - Legea 416 / 2001 cu modificările și completările ulterioare	Bugetul local Bugetul de stat	Acordarea ajutorului social și sprijinirea beneficiarilor de ajutor social la plata cheltuielilor de încălzire în perioada sezonului rece	Primăria mun. Fălticeni AJPS Suceava
3	Măsuri de asistență și protecție socială stabilite pentru	Bugetul local Bugetul de stat	Acordarea ajutoarelor de urgență în bani sau în natură (materiale de	Primăria mun. Fălticeni Consiliul Local Fălticeni AJPS Suceava

	situatii deosebite si acordate in baza Legii 416/2001 si a HCL nr. 68/2006		constructii, alimente, haine)	
4	Masuri de asistenta și protecție sociala în perioada sezonului rece OUG 70/2011 cu modificările și completările ulterioare	Bugetul local Bugetul de stat	Sprijinirea populației în vederea completării formularelor pentru acordarea ajutorului pentru incalzire în perioada sezonului rece	Primaria mun. Fălticeni AJPIS Suceava E/ON Energie România SA
5	Acordarea de reduceri și scutiri de taxe și impozite locale pentru persoanele cu handicap, grav si accentuat conform Legii 571/2003	bugetul local	Facilitații fiscale pentru persoanele cu handicap	Primaria mun. Fălticeni
8	Informare și consiliere privind	bugetul local	Combaterea violenței în familie,	Primaria mun. Fălticeni Politia locală

	combaterea violenței în familie, abandonului școlar, etc.		abandonului școlar, etc	Consiliul Comunitar Consultativ
9	Acordarea unor măsuri de sprijin pentru persoanele fără locuință: adăpost, hrană, igienizare, îmbrăcăminte, etc.	Surse externe și interne de finanțare pe baza unor proiecte de atragere a fondurilor în vederea construirii unei unități în acest sens	Sprijin pentru persoanele aflate în dificultate	Primăria mun. Fălticeni
10	Informarea și sensibilizarea a opiniei publice cu privire la problema persoanelor aflate în dificultate și a varstnicilor.	Bugetul local sponsorizari	Actiuni umanitare cu ocazia sarbatorilor legale	Primăria mun. Fălticeni; Consiliul Local Fălticeni
11	Suținerea furnizorilor de servicii care prestează activități în folosul comunității prin angajarea	bugetul local Oficiul forțelor de munca Suceava	Servicii în folosul comunității	Consiliul Local Fălticeni Primăria mun. Fălticeni Oficiul forțelor de munca Suceava

	persoanelor șomere - Legea 76 / 2002			
12	Asigurarea de transport gratuit copiilor care au probleme legate de deplasarea la școală	bugetul local	Gratuitate la transport	Primăria mun. Fălticeni
13	Promovarea unor acțiuni de conștientizare a fenomenului social care să sprijine integrarea persoanelor cu dizabilități, a persoanelor marginalizate	bugetul local	Integrare socială	Consiliul Local Fălticeni Primăria mun. Fălticeni Institutiile locale
15	Măsurile de asistență în domeniul protecției copilului	bugetul de stat	Sprijinirea familiei în vederea completării formularelor pentru acordarea indemnizației pentru creșterea	Primăria mun. Fălticeni AJPIS Suceava

			copilului in varsta de pana la 2 ani sau, in cazul copilului cu handicap, de pana la 3 ani	
16	Masuri de asistenta și protecție sociala pentru copiii ai caror parinti sunt plecati in strairatate	bugetul local	Identificarea si monitorizare a cazurilor	Primaria mun. Fălticeni DGASPC Suceava
17	Masuri de asistenta sociala a persoanelor varstnice	Bugetul local Bugetul de stat sponsorizari	Servicii comunitare asigurate persoanelor varstnice	Primaria mun. Fălticeni Consiliul Local Fălticeni Organizatii neguvernamentale Asociatii si fundatii cu personalitate juridica

III.2 Standarde de asistență copii și tineri în situații de risc

Standarde minime obligatorii privind centrul de consiliere și sprijin pentru părinți și copii

Copil/ Tânăr în
situație de RISC

Standarde minime obligatorii privind centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii

<p><i>cf. O289/2006</i> Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii, denumit în continuare CCS, este un serviciu de zi care sprijina si asista parintii/potentialii parinti pentru a face fata dificultatilor psiho-sociale care afecteaza relatiile familiale, pentru dezvoltarea competentelor parentale, pentru prevenirea separarii copilului de familia sa, si sprijina copiii atunci când apar probleme în dezvoltarea acestora. Clientii serviciului sunt parintii biologici, familia extinsa, familia substitutiva, persoanele/familiiile (potential) adoptatoare, viitorii parinti, copiii.</p>	
Standardul 1 Activitati de informare si relatii cu comunitatea	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii desfasoara activitati de informare si sensibilizare privind problematica copilului si a familiei, de promovare a serviciilor oferite si stabileste relatii de colaborare cu institutiile, organizatiile si/sau alte grupuri de suport comunitar.
Standardul 2 Evaluarea initiala a clientilor	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii realizeaza evaluarea initiala a clientilor în maxim 3 zile de la primirea solicitarii.
Standardul 3 Planul personalizat de consiliere	Echipele centrului de consiliere si sprijin pentru parinti si copii elaboreaza planul personalizat de consiliere în maxim 5 zile de la realizarea evaluarii detaliate.
Standardul 4 Monitorizarea post-serviciu si închiderea cazului	Responsabilul planului personalizat de consiliere asigura desfasurarea activitatilor de monitorizare a cazului si propune închiderea cazului.
Standardul 5 Consiliere si informare	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii asigura conditii optime si ofera servicii de consiliere si informare clientilor săi.
Standardul 6 Sprijin si educatie parentala	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii ofera parintilor programe de sprijin si educatie parentala pentru formarea si dezvoltarea competentelor si abilitatilor parentale.

Standardul 7 Locatia, resurse financiare si baza materiala	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii dispune de o locatie accesibila clientilor, resurse financiare suficiente si o baza materiala corespunzatoare îndeplinirii misiunii sale.
Standardul 8 Proceduri administrative si de management	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii dispune de un set de proceduri administrative si de management în concordanta cu misiunea sa.
Standardul 9 Recrutarea, angajarea si structura personalului	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii utilizeaza personal calificat care raspunde nevoilor clientilor si cerintelor prezentelor standarde minime obligatorii.
Standardul 10 Formarea personalului	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii asigura angajatilor formarea în domeniul specific serviciilor oferite de acesta.
Standardul 11 Supervizarea	Centrul de consiliere si sprijin pentru parinti si copii dispune de un sistem de supervizare a resurselor umane.

FAȚA UMANĂ

Cea mai interesantă idee pe care am auzit-o

Cel mai frumos lucru pe care l-am văzut

Cartea pe care ai citit-o recent și care ți-a plăcut cel mai mult

Muzica preferată

Cea mai fericită zi din viața mea

Mâncarea preferată

Cel mai înfricoșător moment din viața mea a fost ...

Cel mai urât lucru pe care l-am văzut sau auzit

Filmul care ți-a plăcut cel mai mult

III.3 Instrumente de lucru ajustate pentru copiii în situație de risc

Instrumente ajustate de lucru cu copii în situație de risc: "Grupul de sprijin pentru copiii cu atașament nesigur"

a) „Exercițiul numelui”

I. scopuri: realizarea unei prime cunoașteri a celorlalți, eliminarea inhibițiilor datorate primului contact interrelațional, trăirea unor stări afective pozitive

II. tehnica utilizată: jocul

III. descrierea exercițiului: copiii, așezați în cerc, stau în picioare. Coordonatorul grupului ține în mână un ursuleț de jucărie. Fiecare participant, pe rând, va arunca jucăria unei persoane din grup și-și va spune numele. Cel care primește ursulețul îl va arunca altei persoane și tot așa până când se va afla numele fiecăruia. Apoi exercițiul se va relua, numai că rostirea numelui va fi însoțită și de o afirmație prin care fiecare spune ce-i place lui cel mai mult.

IV. efectele obținute: s-a realizat un prim contact între participanții la experiment, realizându-se totodată și scopurile propuse.

b) „Exercițiul – Fața umană”

I. scopuri: auto-conștientizarea propriilor trăiri, plăceri, afinități, frici, temeri, realizarea unei bune cunoașteri a celorlalți

II. tehnica utilizată: jocul

III. descrierea exercițiului: copiii vor primi o fișă de lucru, în care ei vor completa atât lucrurile plăcute cât și cele neplăcute – Anexa 1. Apoi, fiecare va spune, ajutați de coordonator cele scrise identificându-se toți copiii care au dictat coordonatorului aceleași lucruri.

IV. efectele obținute: copiii au putut identifica o parte dintre stimulii care le provoacă anumite trăiri. Prin conștientizarea atât a stimulului cât și a stării trăite, copiii pot pune stăpânire pe propria persoană.

c) „Roata emoțiilor”

I. scopuri: identificarea și descrierea propriilor emoții, exprimarea propriilor emoții ajustarea comportamentelor emoționale la situații cotidiene

II. tehnica utilizată: jocul

III. descrierea exercițiului: Roata emoțiilor presupune tăierea unui cerc mare din carton, și împărțirea acestuia în 13 fragmente sub formă de felii de tort, fiecărei felii fiindu-i asociat un cuvânt care descrie o emoție: bucuros, morocănos, trist, fericit, supărat, furios, nervos, frustrat, necăjit, stinger, îngrijorat, speriat, iritat. În mijlocul cartonului va fi atașată o săgeată de carton, astfel încât să se poată învârti. Copiii vor fi invitați să învârtă săgeata. Atunci când săgeata se oprește în dreptul unei emoții, cereți copilului mai întâi să spună ce înseamnă emoția respectivă, apoi să dea un exemplu de moment în care s-a simțit astfel.

IV. efectele obținute: Jocul a fost foarte apreciat de copiii, care sub forma jocului au reușit să depășească dificultatea de a-și descrie emoțiile, dar mai ales să descrie situațiile în care au experimentat sau se aplică aceste sentimente și implicit comportamente.

CAPITOLUL IV GRUPURI LOCALE DE EDUCAȚIE PARENTALĂ

IV.1 Promovarea planului de acțiune "Educație parentală non-formală pentru internalizarea valorilor incluzive în comunități defavorizate"

Termenul de educație parentală, în sens larg, denumește, "programele, serviciile și resursele destinate părinților și celor care îngrijesc copii, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia și de a le îmbunătăți capacitatea de a-și crește copiii". Sensul restrâns, definește educația parentală ca fiind cea raportată la programele care ajută părinții să își dezvolte și să își îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea copilului, să învețe să reducă stresul care poate afecta funcționalitatea parentală, și să învețe să folosească modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâlnite cu copiii.

Obiectivele planului: conștientizarea educatorilor parentali asupra rolului abordării pozitive a situațiilor cu care se confruntă părinții, cunoașterea de metode și tehnici specifice care pot fi puse la dispoziția părinților, pentru ca aceștia să poată influența și direcționa pozitiv comportamentul copiilor; învățarea de metode constructive pentru tratarea comportamentelor nedorite ale copiilor.

Modalități de realizare a educației parentale:

Rolul educatorului parental este unul extrem de complex, de la simpla informare a părinților până la intervenția clinică asupra acestora.

Întâlnim mai multe tipuri de programe în funcție de acest aspect:

- Programe de informare. Sunt programele care urmăresc în principal să ofere informații părinților prin diverse canale, în ceea ce privește drepturile copilului, responsabilitățile parentale, nevoi ale copiilor, noțiuni despre dezvoltarea copilului, despre igienă, boli, alăptarea nou-născutului, vaccinare, îngrijirea copilului etc. În general, cele mai frecvente informații oferite părinților (în cadrul unor campanii de informare) sunt cele legate de aspectele medicale, fiind însoțite permanent de sfatul de a consulta medicul. Din această categorie fac parte atât programele de informare din maternități sau secții de pediatrie, care pun accent pe îngrijirea, nutriția și observarea copilului de vârstă mică, cât și cele legate de educație, drepturile copilului și alte situații (în special critice).

- Workshop-ul este considerat a fi "primul nivel real de educație parentală" pentru că se reduce asimetria puterii dintre specialist și participanți în condițiile unor interacțiuni intense în cadrul grupului și se poate realiza funcția de empowerment a părinților. Această formă de realizare a educației parentale este considerată a fi mai adecvată în cazul unei intervenții de grup specializate, dar care păstrează rolul de specialist și expert al educatorului parental.

- Grupuri de discuții sau grupuri de suport. Sunt considerate forme de organizare a educației parentale care pun accent pe latura reflexivă și pe rolul de facilitator al educatorului parental. Este o formă care potențează specificul cultural al mediului în care se desfășoară programul de educație parentală, valorifică experiența părinților și susține caracterul de empowerment al programului.

- Evaluare sistematică și intervenție planificată implică vizite la

domiciliu și grup de lucru intensiv, specializat pentru diferite aspecte ale exercitării parentalității în condițiile existenței unei probleme specifice.

- Dificultăți de a identifica părinți care au caracteristici comune. Cel mai uzitat criteriu de selecție a părinților este cel referitor la vârsta copiilor; de aceea, concentrându-se pe anumite arii de expertiză, mulți educatori parentali păstrează acest criteriu în definirea și consolidarea identității programului (programe pentru părinți cu copii de vârstă mică, cu copii preșcolari, cu copii școlari etc.).

- Calitatea și competențele educatorilor. Studiile de evaluare internațională a programelor de educație arată că educatorii parentali sunt mai importanți pentru beneficiari decât conținuturile predate. Prin urmare, calitatea și competențele educatorilor sunt un element fundamental pentru eficiența cursurilor de educație parentală.

- Absența măsurilor de suport din partea autorităților. Educația parentală se bucură încă de puțin sprijin din partea autorităților centrale și locale. Deși unul dintre programe a fost susținut în mod constant, începând din anul 2000, și preluat în infrastructura școlară de către Ministerul Educației și Cercetării în anul 2005, cea mai mare parte a programelor de educație parentală nu beneficiază de o alocare de resurse din bugetele publice, de promovarea lor, de susținere prin infrastructura specifică cu spații, resurse umane etc. Lipsa de continuitate a finanțării programelor de educație parentală este cel mai invocat element critic pentru succesul acestor programe.

Plan de acțiune pentru desfășurarea sesiunilor de educație parentală

Tematica ce poate fi abordată în cadrul sesiunilor, este suficient de vastă cât să permită adaptarea la diverse situații sau tipuri de participanți. În funcție de numărul de sesiuni organizate și de nevoile de instruire ale participanților, educatorul parental își poate alcătui suportul de curs: Disciplinarea ca metodă de învățare comportamentală, Convingerile părinților privind comportamentele copiilor, Cum învață copiii. ABC- ul comportamental, Despre rutina comportamentală și planificare, Emoții și abilități emoționale, Dezvoltarea abilităților sociale ale copilului, Tema pentru acasă – standard și performanță, Disciplinarea ca metodă de învățare comportamentală, Convingerile părinților privind comportamentele copiilor, Emoții și abilități emoționale, Dezvoltarea abilităților sociale ale adolescentului, Limite și consecințe, Provocările relației părinte – puber/adolescent, Cum să fim părinți responsabili pentru adolescenții noștri, Comportamentele problematice și managementul acestora etc.

IV.2. Formarea de grupuri locale de educație parentală de tip non-formal

Obiectivul final al proiectului a fost să se formeze grupuri locale de educație parentală de tip non-formal în comunități izolate. În aceste condiții specialiști (asistenți sociali, medici, cadre didactice) din comunitate au fost instruiți și îndrumați de către reprezentanți ai unei organizații al cărui scop este formarea educatorilor parentali. Fiecare dintre specialiștii desemnați au realizat cursuri de educație parentală în grupuri locale formate în fiecare comunitate, urmărind obiective specifice organizației. Aceștia, în urma evaluării activității au beneficiat de certificare ca educatori parentali din partea organizației colaboratoare, având posibilitatea să formeze în comunitate grupuri de părinți care să beneficieze de cursurile specifice.

Cursurile realizate cu părinții de către specialiști în formare au urmărit:

- să informeze și să pregătească părinții cu privire la pașii derulați în cursurile de educație parentală;
- să furnizeze posibilități de a derula împreună cu părinții activități prin care să-și dezvolte competențele parentale;
- să creeze un mediu formal în care părinții să înțeleagă nevoile de educație și dezvoltarea copilului;
- să formeze părinții ca buni comunicatori cu copiii lor și să identifice forme de disciplinare cu efect pozitiv;
- să abordeze și alte teme precum: sănătatea copilului, alimentația, mediul familial, dezvoltarea copilului fizic, psihologic, social/relational și afectiv etc.

Evaluarea familiilor/părinților din comunitate în vederea formării de grupuri locale:

Date comunitate	Date despre familiile cu copii	Date despre copii din familii
Caracteristici ale comunității	Condițiile sociale și economice ale familiilor	Numărul copiilor din comunitate
Numărul de familii din comunitate	Numărul familiilor cu un copil și cu mai mult de 2 copii	Numărul copiilor care frecventează școala, situația școlară
Implicarea familiilor/părinților în viața comunității	Situația materială, profesională și educațională a părinților	Numărul copiilor care au abandonat școala, cauza abandonului

Pentru realizarea grupurilor locale de educație parentală este necesar ca specialiștii din comunitate să cunoască:

- Problemele cheie cu care se confruntă comunitatea (familie/părinți fără venituri, părinți plecați la muncă în străinătate, părinți care apelează la acte de violență domestică, părinți consumatori de alcool etc.)
- Tipurile de familie din comunitate
- Interesele de cunoaștere a părinților
- Accesibilitatea și accesul serviciilor oferite părinților din comunitate